

avskrift (orig. i blyerts)

ACC. N.R. M. 7674: 1-11.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Blanda Andersson

Härad: Albo

Adress: Skärda, Vislanda

Socken: Vislanda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941.

Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Självbiografi; (forts. fr. No. 7673.)

Täckegille

(H. G. 7.)
Blm. II: 16.

Aron

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7674 : 1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

II:16.

Täckegille.

År 1886 täcktes byggningen på min fädernegård sista gång med torv. Jag var då 6 år gammal, men jag minns ändå, att far och mor ställde till ett riktigt gammaldags täckegille. Min moster Signild hjälpte mor med matlagningen, så mor hade ingen annan kokerska.

Ett par dagar före de skulle täcka, togo far och drängen upp täcketorven i en lägg vid den gamla brunnsåkern, där det på den tiden växte stagg. Ty sådan "grönsvär" var segast. Så torven höll bättre ihop. Därpå körde de hem torven och lade den i högar båda sidor om byggningen. När de körde torv, måste de handskas varsamt med varje torva, så torvorna ej gingo sönder. Vi småbarn fingo plocka mossor i gårdet och bära hem, vilket skulle läggas på läktet under nävern, då de täckte.

Far hade förut flått näver, som han hade på lager. Även hade han gjort "takstickor", "takkrokar" och "mulåsa". "Ival Johannes", som var snickare, kom dagen förut och satte upp "stöet" eller ställningen, som de skulle stå på när de började täcka. "Ival Johannes" skulle även förestå arbetet under täckningen.

Skriv endast på denna sida!

avdel. 1-3

ACC. N:R M. 7674:2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

2.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Far hade bett sina manliga grannar, såsom bönderna och torparna häromkring att komma till honom och täcka. Far hade bett dem komma vid åttatiden på morgonen, så de fingo äta davramål, innan de började.

När de började täcka, revo de först ned den gamla torven och nävern. Sedan ställde sig "täckegubbarna" på den övre ställningen. Far hade bett så många "täckegubba", att de kunde stå från den ene gaveln till den andre med blott halvannan alens mellanrum. Först börja de breda takstickor utmed hörnen, sedan bredde de ut näver och lade torven ovanpå. Mina syskon Martina Ida och Johan langade torven upp på taket samt näver och mossa.

Då det blev middag, hade de täckt nästan upp till ryggåsen den ena sidan. Efter middagsmåltiden vilade täckegubbarna middag. Under tiden de vilade, kom en häftig regnskur. Vi fingo då bära upp på vinden så många kittlar och andra kärl som vi i en hast fick tag i, och sätta under där taket ej var täckt, ty där rann regnvattnet ohejdat igenom läktet. "Täckegubbarna" togo saken lugnt och började ej arbeta förrän det slutat regna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7674:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

3.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Får hade sitt tackegille cirka fjorton dagar före midsommar. Det var då oftast torkväder. Det var även brukligt att täcka vid denna tid då vårbruket i regel var avslutat och gärdesgårdarna voro i ordningställda.

Då det blev afton var taket täckt och puttsat. Hustrurna till männen, som varit med och täckt, kommo till mor med var sitt fat vit gröt (risgrynsgröt). Somliga hade garnerat gröten ovanpå i fatet med russin, andra med finstött kanel som de antingen ströff över hela fatet eller lagt den i blad och blommor eller rutor. Mor bjöd kvinnorna på kaffe, och kakor. Det var ej sed att de skulle stanna och äta kvällsmat. Istället bjöd hon dem vara välkomna dagen efter, då även de övriga grannarna samt släktingar och vänner voro bjudna på "tackegille."

Då "tackegubbarna" åto kvällsmat, bjödos de förutom på en del varmrätter i huvudsak på gröt, som deras hustrur burit dit. När gubbarna åto av gröten voro de synnerligt muntra och skämtsamma och rimmade gärna för sin hustrus gröt, vars fat de kände igen. Var gröten god, rimmade de med stolthet, men var den ej god, teg de visligen. Jag minns, vad vår torpare, Sven Andersson rimmade, då han smakat på sin hustrus gröt: "Denna gröten

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7674:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ä koktä i en gryta och inte mellan två billa. Ja haa täckt
bå lite å illa." En annan sa, då han nyss smakat på en gröt,
som var vidbränd:

"Min mora
haa åjna stora
gryta mä öän ve.
så hon låta inte
gröten bränna ve."

En annan sa, då han smakat på sin gröt:

"Denna gröt ä söt å vit,
skjut fatet närmare hit!"

Far bjöd även på brännvin till maten. De fingo flera
"täckesupa" vardera, men ingen gick hem överlastad.

Följande dag skulle det vara gille. Förut hade mor bykt,
slaktat, bryggt och bakat. Far hade varit i Gottåsa och köpt
en stor kagge brännvin samt conjak i en kruka. Han hade även
köpt hos "Ola på Banken" (en handlande som bodde på Banken i
Gottåsa Västregård) en stor paket "kardus" (röktobak). Och min

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7674:5.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

5.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

bror och jag hade varit hos farbror Sven och lånat "långpipor" (rökpipor med långt skaft).

Några dagar förut hade min broder varit hos släktingarna och hälsat från far och mor och bett dem "komma till oss på en enkel kopp kaffe." Och jag fick gå till de närmaste grannarna och inbjuda dessa. Först och främst skulle "täckegubbarna" och deras familjer inbjudas. "Täckegubbarna" fingo ej betalning för sitt arbete vid taktäckningen, utan sådant arbete räknades som bytesarbete.

Då gästerna anlände, var takställningen och takjorden borttagen framför byggningen. Inne i stugan stod slagbordet uppslagit mitt på golvet, varpå kaffet var dukat. På golvet i stugan och förstugan och förstukammaren var strött färska granristallar. I den öppna spisen satt friskt björkris i en lerkruka. På borden och på spishyllan stod friska blommor. Det fanns ej nog stolar till alla gästerna, utan far hade burit in i stugan hyvlade plankor och lagt på pallar, som de fingo sitta på.

Släktingarna hade minst 3 slags förningar med sig till mor. De flesta hade fyra eller fem förningar. På den tiden

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R

No. 7674:6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

6.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

hade tårta ej kommit i bruk bland allmogen, utan förningarna utgjordes av ost-, irisgryns- och råmjölkspannkaka, sötost, brynost, fint bröd(2-3 st. limpor), vetekrans eller vetekaka samt bakelser, såsom "krokbakelser", "spånbakelser", spritskransar, smörbakelser, sockerbakelser(maränger), sockerringar etc. Bakelserna voro upplagda på geléskålar av glas med hög fot.

Mor hade endast fyra kakor, som hon själv bakat till kaffet. (Kakeraseriet med bortåt tjugo sorters kakor till kaffet, var då ej påbörjat) Dessutom hade hon uppskurit en vetekrans och en vetekaka, som hon fått i förning. Då mor gång på gång hade trugat de många morerna att ta kaffe och kakor, var det samma trugning när de skulle ta påtår å tretår. Det var brukligt på den tiden, att låta bjuda sig flera gånger. Det var opassande att ej låta nödga sig innan man tog för sig av vad som bjöds. Kararna läto ej krusa sig. De fingo ett par conjaks-jöka vid kaffet. Far serverade själv starkvarorna.

Efter kaffet kom smörgåsbordet. Mor hade själv tillagat dessa rätter, ty då fanns inga charkuterivaror att köpa. Rätter-

Skriv endast på denna sida!

M. 7674:7
ACC. N.R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

na utgjordes av kokt rökt oxtunga, svintunga, hemlagad rökt medvurst; fläks sylta, prässylta, kalvsylta (tvenne sorter) kalvrullåder, revbenspjäll, isterband, sillsallad, rödbetor (förvarade från fjolårets skörd), rökt skinka, köttbullar; omelätt på svinfötter, kokta ägg, ost, smör, etc. Alla skulle taga tre smörgåsar, och de skulle smaka på varje rätt, så faten fingo påfyllas. Till efterrätt serverades ostpannkaka. Maltöl, enbärdricka och mjölk fick var och en dricka efter behag, vilket stod på bordet i glaskaraffer. Pilsner och lageröl var ännu ej brukligt på bondkalas. Ej heller andra läskdrycker.

Efter smörgåsbordet skulle gästerna "sitta å prata å låta maten sjunka ned."

Men det dröjde inte länge förrän mor dukade fram saft och kakor till mellanrätt. Till saften serverades skorpor, mörkringlor, pepparkakor, äggplättsar och kokta råmjölksringlor.

m Kararna skulle samtidigt ha var sin toddy och en långpipa att röka.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7674:8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

8.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sedan skulle gästerna "gå ut å titta på grödan", medan det stora "hästskobordet" dukades. Drängen fick nu hjälpa kvinnfolken att bära in bocker och bfäder till bord. Först drogs slagbordet närmare gaveln, sedan sattes långborden utmed slagbordet vid båda sidor. Det främre långbordet räckte ned till spisen och det andra ned till dörren. Sedan placerades stolar och säten på alla sidor runt omkring bordet. På bordet breddes vita drälldukar varefter bordet dukades. Vid varje kuvärt var tallrik, kniv, gaffel och sked. Flera brödkorgar fyllda med uppskurit bröd placerades utåt bordet, likaså karaffer fyllda med maltöl. Vid varje karaff stod ett glas. Smör sattes ej på middagsbordet. Den gamla regeln: "En ska inte tväsöla" (=ej äta mer än ett sovel till brödet) tillämpades då fortfarande t.o.m. vid kalas.

Nu skulle gästerna bjudas att sitta vid bordet. Far och mor voro ute i gårdet efter dem. Fruntimmern voro fasligt "nöbodda", och mor fick både föra, draga och bära fram dem, ty de stretade igen allt vad de orkade. Manfolken sutto den högra sidan vid bordet och kvinnfolken den vänstra. Fars närmaste släktingar sutto främst, därefter sutto mors släktingar,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7674:9

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

9
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sedan sutto de andra efter heder och värdighet.

Carl Johansson, som även kallades "Klarka-Callen", och som brukade vara "vekastapräst" (sjunga för lik) läste högt bordsbönen och sjöng ett psalmvärs vari alla gästerna stående instående. Därpå serverades kalvstek och bruna bönor. Sedan serverades kokt rökt oxkött, torkat kokt fårkött samt rökad "hackekorv", jämte pepparrotssås. Därpå frambarns fruktsoppa jämte en veteskiva av en förningakrans.

Efter soppan kom gröten. Först alla de grötar som mor fått i förning kvällen förut, och så nykokt gröt, som mor själv kokat. Till gröten serverades varm kokt mjölk.

Till varje rätt fingo männen en sup brännvin. Far bjöd även kvinnorna på en sup, men alla nekade. Medan tallrikarna diskades emellan rätterna, luktade kvinnorna på åbrådd, isop, salvia eller lavendel, som de plockat ute i trädgården, och männen togo sig en pris ur sin snusdosa. Männen voro ganska högljudda, spottade på golvet och pratade om gamla "änter", slagsmål, oxhandel och byteshandel med stuta etc. Och kvinnorna, som voro mera lågmälda, talade om spinna och väva och vem som först

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7674:10.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

10.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

fått sina blekevåva färdiga att utläggas till blekning. De tala även om, att en virvelvind nappade Stina Rings blekeväv och slet den upp i luften, och sen föll väven ned mitt i gölen och sjönk till botten. Så de måste låna en båt i Danielsboda, och sen drog de upp väven med en båtshake, Men värre var det för Stina i Holland, för hennes halve blekeväv va stulen.

När gästerna hade pratat en stund, voro tallrikarna diskade. Nu serverades efterrätten som utgjordes av kräm av tor-kade äppel. Till krämen serverades bakelser, som mor fått i förning. Den ena bakelseskålen efter den andra gick runt bordet. Sedan gick det ena sötostafatet efter det andra från gäst till gäst, och till sist pannkaka efter pannkaka.

Det var en sed, att de närmaste släktingarnas förning av varje slag skulle först framsättas på bordet. Bröt någon mot denna sed, blev den förbigångne högst förolämpad.

- Måltiden var nu slut. Carl Johansson knackade med sin sked mot tallriken. Alla reste sig upp, och så läste han bordsbönen och Fader vår samt Välsignelsen. Därpå sjöngs unisont: "Herre signe du och råde." Så sa Carl Johansson: "Nu när vi ha ätit å drucket, så vi ä bå mätta å glaa, så få vi t acka bå Anders å

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. N. 7674:11

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

11.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mor Kristina för den rika å goa välfägnaden."

Efter en stund sedan bordet var avdukat, bjöds på kaffe och kakor, och männen fingo några kaffejökar. Kvinnorna åto ej upp sina kaffekakor, utan knöto in dem i sin näsduk och buro dem med sig hem. I samma knyte lade de även de delar av efterrätterna, som de ej orkat äta upp. De äkta männen offrade även sina bakelser i sin hustrus knyte. Framåt småtimmarna gingo gästerna hem. Men släktingarna stannade över natten. Följande dag inbjödos grannkvinnorna på eftergille, för att hämta sina förningafat. Även inbjödos dem, som ej haft tillfälle att komma dagen förut, och några andra som bodde utom grannhället.

De som haft förning med sig, gav mor lite förning eller "småke" tillbaka i förningafaten, för de hemmavarande skulle få smaka kalasmåten, såsom sötost, pannkaka, bakelser, kringlor, bröd, etc.

Upptecknat ur minnet av Blenda Andersson,
Skörda, Vislanda.

Skriv endast på denna sida!